

IJverige boerenknecht ziet te veel in Esbeek in 1690

door Jan van Helvoirt

Op de drempel van de achttiende eeuw was Hendrik Jan Jan Peters boerenknecht op de hoeve van Jan Laureys Woestenburgh gelegen aan de Mostaard aan de oude Heerbaan door Esbeek. Eigenlijk een brave Hendrik die zich gediensig inzette als verzorger van het vee op die aloude boerderij aan de Mostaard. Op die plaats staat nog steeds een boerenwoning waar vader Piet en zoon kunstenaar Hannes eendrachtig de schapen verzorgen. In de zomer van 1690 deed Hendrik Jan dat ook, maar dan alleen. De veestapel bestond uit: vier melkkoeien, vijf lege beesten, een paard en zesentwintig schapen. Bovendien kon boer Woestenburgh rekenen op de diensten, althans wat het gewone werk betrof, van dienstmaagd Margriet Jacobs.

Daaromheen zwermden op de lange warme zomeravonden ook nog tien 'stocken bijen' rond. Behalve dat hield jeugdige Hendrik ook de huisvrouw van Thomas Schilders, die even verderop boerderij de Klapstaard exploiteerde, in de gaten. Hij was een jongen van weinig woorden, maar iemand die wel veel zag.

Hij had zich meermalen laten ontvallen, dat mevrouw Schilders haar knecht, Adriaen Jan Vosters, *wel geerne sagh off diergelijcke woorden*. Doch in zo'n kleine besloten gemeenschap had hij beter op zijn woorden kunnen letten dan op vrouw Schilders haar boezem. Het was donderdagavond 29 juni 1690. Even na zonsondergang stond Margriet Jacobs wijdbeens leunend tegen een staander van het schop onder het blauwe zwerk te dagdromen. Plotseling werd ze opgeschrikt door een hevig tumult op het erf achter het huis. Zij zag dat Thomas Schilders onze knecht Hendrik *vatte ende tsaemen onder de voet vielen*. Daarna gooide Adriaen Jan Vosters zich boven op hen. En hij schreeuwde met een bloot mes in zijn hand: *Tja weert nu u lijff!* De huisvrouw van Schilders mengde zich nu ook in de strijd. Uiteindelijk wist de knecht zich los te wringen en hevig bloedend vluchtte hij bij de boer naar binnen.

Hij had een *schrouwelijken steken van buiten in syn lincker arm soodanigh datter de vendoon uit spoot*. Chirurgijn Hanegraaf constateerde verder een grote snee over zijn linker bilpartij en nog twee steken in zijn rug. Ons slachtoffer was behalve zwaar toegetakeld, ook erg verbouwereerd. Hij was totaal verrast en helemaal niet op zulk geweld verdacht geweest. Bovendien waren er geen *woorden off crackeel* aan vooraf gegaan. In zoverre kunnen we misschien hier wel spreken van de eerste bekende vorm van 'zinloos geweld' in Esbeek.

Twintig jaar later kwamen de Beekse schepenen wederom naar de boerderij van Woestenburgh aan de Mostaard. Men kwam het dode lichaam van dochter Pieternel, dat in de kamer in de bedstee lag, arresteren. De avond tevoren had het onschuldige wicht uit brandpreventie alle kaarsen en vanuit haar schizofrenie ook haar laatste adem uitgeblazen. Zij had zich in totale zinneloosheid *met een coorde oft bindende stoffe ...* op zolder verhangen.

Familie Verhoeven woonde op de hoeve waar Hendrik Peters in 1690 zwaar werd toegetakeld